

RIJEČ UREDNIŠTVA

KAKVO JE STANJE I MOGUĆNOSTI PRAVILNIJEG VREDNOVANJA ŠUMA I ŠUMARSTVA KAO DIJELA GOSPODARSTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Članak 52. Ustava Republike Hrvatske, a i Zakon o šumama u svome članku 2. stavak (1) navodi da su "šume i šumska zemljišta od interesa za Republiku Hrvatsku te imaju njezinu osobitu zaštitu". U članku 3. stavak (1) odnosnog Zakona navodi se: "šume i šumska zemljišta specifična su prirodna bogatstva te s općekorisnim funkcijama šuma uvjetuju poseban način upravljanja i gospodarenja". U stavku (2) istog članka navodi se 15 općekorisnih funkcija šume.

Eto, sada kada smo Ustavom i Zakonom iskazali što šume i šumska zemljišta predstavljaju za Republiku Hrvatsku i kako treba gospodariti s tim specifičnim prirodnim bogatstvom, postavljajmo si pitanja i odgovarajmo: da li zaista primjenjujemo i poseban način upravljanja i gospodarenja, ili pak upravljamo i gospodarimo političkom naredbom ili svojevolumno kao sa tvornicom cipela, koja sutra može i bankrotirati bez velike nacionalne štete. Ako pak u spomenutom stavku (2) nije samo deklarativno navedeno 15 općekorisnih funkcija šume, nego ih uvažavamo kao što bi trebali, onda udio šumarstva u cjelokupnom gospodarstvu treba drugačije vrednovati. Držeći se načela na temelju istraživanja, zapadna Europa te vrijednosti ocjenjuje i do 50 puta većim od vrijednosti drva kao sirovine. Ovdje nemamo namjeru govoriti o naknadi za općekorisne vrijednosti šuma, i tko ih treba plaćati, nego samo načelno naznačiti kolike bi mogle biti (da li prosječno 20 ili više puta), koliko i kome ih treba priznati, te pribrojiti vrijednostima drva kao sirovine. Znači baza za izračun tih vrijednosti je vrijednost drva kao sirovine i faktor procjene općekorisnih funkcija šume, a vrijednost drva kao sirovine ovisi o količini, kvaliteti i cijeni drvnog proizvoda. Količinu i kvalitetu pak određuje način gospodarenja planiran Osnovom gospodarenja, a cijenu tržište. I sada ponovo slijede pitanja i očekuje se da na njih, kao i na prethodna, sami odgovorimo. Da li tim specifičnim prirodnim bogatstvom gospodarimo držeći se Osnova gospodarenja, odnosno načela potrajnog gospodarenja? Preskačemo li iz ovih ili onih razloga propisane šumske radove vremenski i količinski, smanjujući time općekorisne vrijednosti šuma, ali i utječući na količinu i kvalitetu drvene sirovine? U konačnosti pitanje je, koristimo li optimalno produktivne mogućnosti šumskog staništa?

Kada je riječ o raspoloživoj količini i o kvaliteti drvene sirovine, ovdje moramo odgovoriti još na dva pitanja, a to su:

da li koristimo svu raspoloživu drvenu sirovinu i kako koristimo-prodajemo najvrjedniju drvenu sirovinu – kao sirovinu u doslovnom smislu riječi, poluproizvod ili visoko finalizirani proizvod, o čemu također ovisi udio šumarstva u nacionalnom gospodarstvu. Naposljetku dolazimo do cijena drvene sirovine i pitanja da li su one tržišne ili su zaoštalje iz "planske privrede". Dokle je god, posebice domaća tražnja i do tri puta veća od ponude određenih drvnih sortimenata, dokle je primjerice unosno i od najkvalitetnije drvene sirovine izrađivati parket (a ne iz dorade) umjesto visoko finaliziranih drvnih proizvoda, koristiti mokro drvo za izradu peleta, ili pak prevoziti drvenu sječku i pilovinu iznad financijski ograničavajućih udaljenosti prijevoza (Mađarska, Austrija, Italija pa domaće tržište), cijene sigurno nisu tržišne. Zašto u tržišnom gospodarstvu cijene propisuje država? Pitanje je zbog čega i koga mi to štitimo prosi-pajući neodgovorno nacionalno bogatstvo?

Oko 80 % šuma i šumskog zemljišta je u državnom vlasništvu po površini, a po vrijednosti i oko 95 %, i povjereno je na gospodarenje državnoj tvrtki Hrvatske šume d.o.o., koja je već gotovo 20 godina u procesu restrukturiranja. U tekstu Ž. Ivankovića (Večernji list) ovih dana zapažamo rečenicu: "Prema znanstvenim analizama već je u privatizaciji dominiralo tzv. defenzivno restrukturiranje, smanjenjem broja radnih mjesta, a ne kao u drugim tranzicijskim zemljama – razvojno, lansiranjem novih proizvoda i osvajanjem novih tržišta". Uz sve gore rečeno i ovdje tražimo odgovore na pitanja: radi li se i u našem slučaju o "defenzivnom restrukturiranju" i zašto primjerice šumari iz Austrije znaju i isplati im se raditi poslove iz turističke domene na svojim objektima, a mi ne, ili pak zašto oni prodaju energiju, a mi drvenu sječku i to u minimalnim a ne trenutno raspoloživim, a u budućnosti i u puno većim količinama koje bi značajno smanjile uvoz fosilnih goriva? Ako pošteno odgovorimo na navedena pitanja, pa i na ona koja ovdje nismo obuhvatili, a sami ih postavimo, doći ćemo i do odgovora na postavljeno pitanje u naslovu. Ako pak netko od nas ta pitanja i odgovore može prenijeti nadležnom Ministarstvu i Vladi RH, možda će se promijeniti i dosadašnji odnos prema šumarstvu, kao jednoj od najznačajnijih grana hrvatskog gospodarstva.

Uredništvo

EDITORIAL

THE STATUS AND POSSIBILITIES OF A MORE ACCURATE EVALUATION OF FORESTS AND FORESTRY AS PART OF THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF CROATIA

According to Article 52 of the Constitution of the Republic of Croatia and Article 2, paragraph (1) of the Forest Law, "forests and forestland are of interest to the Republic of Croatia and enjoy its particular protection". Article 3, paragraph (1) of the Forest Law states that "forests and forestland are specific natural resources which, together with non-timber forest functions, require a special planning and management method. Paragraph (2) of the mentioned article lists 15 non-timber forest functions.

As we can see from the above, both the Constitution and the Forest Law emphasise the importance of forests and forestland for the Republic of Croatia and regulate management with this specific natural resource. The question now remains: do we apply the specific planning and management method in practice, or do we manage this resource according to political dictates and treat it as one would treat a shoe factory which could go bankrupt tomorrow with little national consequence. If the 15 non-timber forest functions listed in paragraph (2) are not there only for declarative purposes, but should be respected for their immeasurable value, then the proportion of forestry in the whole economy requires different evaluation. Based on the principle arising from scientific research in Western Europe, the value of forest functions are estimated to be up to 50 times higher than the value of timber as raw material. Our intention here is not to discuss the fee for non-timber forest functions or who should pay it, but only to state in general how much they might be worth (20 or more times higher on average), and add them to the value of timber as raw material.

Accordingly, the calculation of these values is based on the value of timber as raw material and the appraisal factor of non-timber forest functions. The value of timber as raw material depends on the quantity, quality and price of a wood product, where the quantity and quality are defined by the management method contained in the Management Plan and the price is defined by the market. What follows are questions to which we are expected to provide answers. Do we manage this specific natural resource by adhering to the Management Plan and the principle of sustainable management? Do we skip, for various reasons, the prescribed forest treatments in terms of time and quality, and do we, by doing so, decrease the non-timber forest function, thus influencing the quantity and quality of raw wood material? Finally, do we utilize the productive capacities of a forest site to the optimum?

With regard to the available quantity and quality of raw timber, we should provide answers to two more questions: do we use all the available raw wood material and how do we use/sell the most valuable raw wood material – as raw material in the literal sense of the word, as a semi-product or as a final product, which also determines the proportion of forestry in the national economy? We finally arrive at the price of raw wood material and the question whether this price is dictated by the market or is a remnant of "planned economy". As long as domestic demand is up to three times higher than the supply of certain wood assortments, as long as it is more profitable to manufacture parquet flooring from the best quality wood material (instead of processing) than make high quality final products, use wet wood to make pellets or transport wood chips and sawdust above financially limiting transport distances (Hungary, Austria, Italy and then the home market), the prices will definitely not be market prices. How it is possible that prices in market economy are determined by the state? Who do we protect and for what reason do we irresponsibly squander our national treasure?

About 80 % of the forests and forestland is state owned in terms of area and about 95 % in terms of value. All this wealth has been entrusted to the state company Hrvatske Šume Ltd, who has been in the restructuring process for almost 20 years. Here is a sentence taken from the text by Ž. Ivanković (Večernji List): "According to scientific analyses, privatisation was dominated by so-called defensive restructuring and cutting down on work posts, unlike other transitional countries where privatisation was characterized by development, launching new products and conquering new markets". Taking all the above into account, we ask more questions: is our case also the case of "defensive restructuring", and why Austrian foresters, for example, know how to perform tourist-based jobs at their facilities and we do not, or why they sell energy while we sell wood chips in minimal quantities instead of the currently available quantities, or even much higher quantities in the future, by which we would significantly decrease the import of fossil fuels? If we give honest answers to these and other questions, we shall arrive at the answer to the question in the headline. More importantly, if we manage to pass these questions and answers to the competent Ministry and the Croatian Government, maybe the current attitude towards forestry as one of the most important branches of Croatian economy will change for the better.

Editorial Board